OBSAH

Abstrakt 5

Úvod 7

Úvod k teoretické části 9

1 Teoretická východiska a vymezení klíčových pojmů 11

1.1 Kontext problémového chování ve školním prostředí 13

1.2 Mezinárodní a národní pohled na problematické chování žáků 14

1.2.1 Svět 15

1.2.2 Česká republika 17

2 Dvě klíčové kompetence učitelů v práci s problémovými studenty 21

2.1 První pilíř – Práce s problémovými studenty 22

2.2 Druhý pilíř – Význam komunikačních kompetencí učitelů v práci s problémovými žáky 24

3 Důsledky problémového chování žáků 27

3.1 Šíře a dopad problémového chování 28

3.2 Kontextové faktory problémového chování 30

4 Příprava budoucího učitele na zvládání problémových žáků 33

4.1 Význam kázně ve třídy 34

4.2 Dopad na zdraví a pohodu učitelů 36

4.3 Řešení problémového chování a etické výzvy 38

5 Výukové aktivity zaměřené na oslabení jednání „problémového“ žáka 41

5.1 Důležitost učitelských kompetencí ve výuce 42

5.2 Kritika přístupu zaměřeného na přísnou kázeň 44

5.3 Potřeba modernizace vzdělávacích programů 45

6 Význam mezilidské komunikace v jednáních korigujících postoje problémových studentů 47

6.1 Verbální a neverbální složky komunikačního stylu učitele 48

6.2 Praktické využití pozitivní komunikace ve výuce 48

7 Směry budoucího výzkumu a jejich význam pro didaktické a komunikační přístupy v praxi 51

- 7.1 Efektivní zvládání problémového chování žáků 52
- 7.2 Kompetence začínajících učitelů 53
- 7.3 Zavedení specializovaného předmětu zaměřeného na komunikační strategie ve vzdělávání 55
  - 7.3.1 Obsah předmětu a jeho struktura 56
  - 7.3.2 Význam a přínosy předmětu 59
- 7.4 Podpora aplikace inovativních strategií 61
  - 7.4.1 Příklady inovativních strategií 63
  - 7.4.2 Význam pro vzdělávací praxi 64

8 Empirická analýza efektivních strategií a překážek v práci učitelů s problémovými žáky 67

- 8.1 Identifikace klíčových strategií 67
  - 8.1.1 Pozitivní formulace 68
  - 8.1.2 Alternativní možnosti 69
  - 8.1.3 Aktivní naslouchání 71
  - 8.1.4 Adaptabilita strategií ve vzdělávání 72
- 8.2 Dlouhodobý vliv na chování a klima třídy 74
- 8.3 Věkové skupiny 75
  - 8.3.1 Mladší žáci 76
  - 8.3.2 Starší žáci 76
- 8.4 Efektivita strategií a výzvy jejich implementace 77
  - 8.4.1 Jasná a strukturovaná komunikace jako základ efektivity 78
  - 8.4.2 Individualizace přístupů s ohledem na věkové a vývojové charakteristiky žáků 79
  - 8.4.3 Vliv školního prostředí a organizační kultury na efektivitu strategií 81
  - 8.4.4 Úloha učitelské sebereflexe a profesního rozvoje 82
  - 8.4.5 Spolupráce s odborníky jako podmínka úspěšné intervence 83
  - 8.4.6 Východiska pro další profesní rozvoj a inovaci praxe 84
- 8.5 Poskytnutí empirických důkazů 86
  - 8.5.1 Vysvětlení metod získání důkazů 87
  - 8.5.2 Případové studie 88
- 8.6 Shrnutí teoretických východisek a východisko pro empirické šetření 90

9 Metodologie 93
  9.1 Dotazníkové šetření 93
    9.1.1 Obsah dotazníku 95
    9.1.2 Analýza dat a interpretace výsledků 97
  9.2 Kvalitativní část – případové studie 104
    9.2.1 Metodika případových studií 104
    9.2.2 Přehled intervencí a výsledků 105
      9.2.2.1 Případová studie – ZŠ v Ostravě – Poruba 106
      9.2.2.2 Případová studie – ZŠ Ústí nad Labem 128
    9.2.3 Shrnutí a syntéza výsledků případových studií 151
    9.2.4 Reflexe pedagogů a implikace 153
    9.2.5 Komparativní analýza a interpretace výsledků případových studií 154
  9.3 Závěr 157
  9.4 Návrhy na budoucí výzkum 159
Literatura 163

Věcný rejstřík 172
Jmenný seznam hlavní autoři 174
O autorovi 177